

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

גליון מס' 46 האינו תשפ"ז

בית העירוב

הניצוץ היהודי החבו התחיל להתעורר

בין מתלי בית העירוב

החסונות הצליח לחבר את העמוד לגדר. בהמשך רץ להביא להם מים קרים, בכוס חד פעמי, כפי שביקשו. כך המשיך איתם ולא עזב עד שנסעו משם מרוצים. היישוב המדובר שוכן במרכז הארץ. חילוני, גרים בו אנשים מבוססים, בעלי מעמד כלכלי גבוה. ביישוב יש גם כמה מפעלים גדולים מוכרים וידועים בארץ. בית הכנסת שביישוב בקושי פעיל, מניין יש רק בשבת. עד לאחרונה לא היתה שום משפחה שומרת מצוות ביישוב. שני החרדים הם אברכים חשובים המתנדבים מטעם בית העירוב, בשבועות האחרונים הם הקדישו שעות ארוכות לסדר את העירוב שם.

העירוב הוכשר במושב החילוני

בשבוע שעבר, ערב ראש השנה, בירכו על המוגמר. לאחר שעות עבודה רבות הצליחו להכשיר את העירוב. זה לא היה קל, התושבים לא רגילים לראות ביישוב חובשי כיפה, וודאי שלא חרדים. שוב ושוב נשאלו: 'מה אתם מחפשים כאן?', 'למה באתם?'. טוב שבבית העירוב השכילו לתאם את הדבר עם המועצה האזורית, כך הם עוד יכלו לענות שהגיעו מטעם המועצה. אבל גם במקום כל כך זר ומעורר, התגלו יהודים רחוקים שהלב היהודי שלהם התעורר, אף בלי להבין ומבלי לדעת את פשר העניין הדתי הזה. ומבלי שרם עצמם שומרים שבת בכל זאת הרגישו איזה צורך לעזור ולסייע שיהיה ביישוב משהו שקשור לשבת. גם ראש הוועד של המושב, החליט 'משום מה' להצטרף לעזור. אולי אווירת הקדושה היורדת ממרומים בימים אלו, השפיעה אף היא והזיזה נימים כלשהם בליבם של אחים רחוקים. מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

הוא עמד שם גבוה וחסון, רעמת שיער ארוכה לראשו, מנסה להבין מה רוצים בדיוק שני האנשים עם החליפות השחורות. אבל הברק שבעיניהם, הנחישות שבקולם שהשתלבה בדיבור עדין ומנומס, שבו את ליבו.

גם אחרי שניסו להסביר לו בקצרה, לא באמת הבין. אבל כן הצליח להבין מהם שהם צריכים לסדר כאן משהו לשבת, בלי זה קשה מאד לכמה משפחות לשמור על השבת שלהם. הוא באמת מכיר את הבן של צחי, תושב וותיק ביישוב, שהבן שלו החליט לפני כמה שנים לחזור בתשובה. מאז הספיק כבר להתחתן ויש לו גם תאומים. הם לא גרים במושב אבל ההורים מאד מבקשים שיבואו לשבתות, רוצים קצת נחת.

אבל צחי אומר לו תמיד שהוא לא זוכה לראות את הנחת, קשה להם להגיע בשבתות, כי בכל שבת כזו הם נשארים נצורים בבית עם התינוקות, משום שבשבת אסור להם לצאת עם התינוקות והעגלות. כדי שיוכלו לצאת צריך משהו שנקרא 'עירוב', וביישוב שלהם הוא ישן ולא מתוחזק, בקיצור לא כשר.

כעת עומדים כאן שני החרדים, ומבקשים להיכנס לחצר שלו לבדוק את הגדר עבור העירוב. האמת, הוא כלל לא צריך את הדבר הזה, כמוהו גם שאר כל התושבים, אבל בשביל הבן של צחי ועוד כמה בודדים שצריכים את זה, הוא יעזור להם.

ובכלל, הם הסבירו לו, 'גם אם אתה לא שומר שבת, ברגע שיש עירוב, אתה שומר שבת בדבר אחד, וזה לא עולה לך כלום, גם לא שום מאמץ מצידיך'. אם כך, ממש לא איכפת לו שהם יעשו את העירוב הזה.

הניצוץ היהודי שהיה חבוי אי שם, התחיל להתעורר. הוא הכניס אותם לחצר שלו, בהמשך הם היו צריכים להקים עמוד, הוא הלך להביא להם כלים, בידי

מאוצרות גאוני ההוראה

השבת חשש גזלה על ידי ערוב

והוא מקפל עליו כל ההוצאות הערוב כל ימי חייו.

והתנה עמי שלא לגלות הדבר לשום אדם בעודו הוא חי, וכן עשה כל הד' שנים שהיה חי בירושלים ע"ה"ק. עכשו שנפטר הרב, עליו להודיע את הרב הגאון שמואל סלנט, ואם ירצה ימשיך בערוב, ואם לא אז יבטל. כי אין לו יכלת להמשיך הערוב משלו. הגר"ש סלנט זצ"ל הפתע ושאל היאך לא ספר לו מזה כלום עד עכשו והשיב רב"צ ידלר שזה היה תנאי ביניהם.

(שור"ת משנה הלכות חלק יג ס"ס סד דף ע')

והנני פאן להעתיק ספור אחד מה ששמעתי מפי קדשו של מרן הגרש"ז זצלה"ה, בהיותי אצלו להבחל"ח לבקור בירושלים ע"ה"ק.

שלאחר פטירת הגאון האדור זצלה"ה בירושלים ע"ה"ק, בא הרב ר' בן ציון ידלר לפני הגאון ר' שמואל סלנט זצ"ל, ואמר לו היות כי מיום באו של האדור לירושלים קרא אותו, ואמר לו: היות כי הייתי רב בחו"ל, ואולי נהנתי ומעלתי ח"ו במקומו צבור שלא פהגן ומעלתי בשליחות ונתחבתי להשיב, והו"ל ח"ו בכלל גזל הרבים שאין לו תקנה אלא לעשות צרכי רבים וזכוי לרבים, ולכן הוצע לי לעשות ערוב בירושלים ע"ה"ק

היסטוריה רוויית כאב, בשנים בהן חל ראש השנה בשבת...

...וגם אסון בנייני התאורים

בשנת תשס"א, שם נהרגו כ-400 יהודים

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

חיגו עכשו וקחו חלק בהצלת אלפי יהודים מחילול שבת:

02-5666-999

בעל הערוך לור בגילוי נפלא

נשחל ראש השנה בשבת — גורל השנה תלוי בשבת: נכבד אותה בכל כוחנו, והיא עצמה תעמוד לנו לסניגור ותהפוך את השנה לשנת ברכה וישועה.

מותר לטלטל ביום כיפור בבית אבות?

מיירי מעירובי חצרות, ולשון הטור והשולחן ערוך בסימן תט"ז סעיף ד' "יום הכפורים הרי הוא כשבת בין לענין עירובי חצרות בין לענין עירוב תחומין". משמע שהוא כשבת לכל דבר וענין ואפשר גם לערב בו.

והקשה עליו דלפי ביאורו שהגמ' בעירובין דף ל'. מיירי כשעירב בשבת שלפני יו"כ, אם כן מה ראייה מביאים בית הלל לדחות דברי בית שמאי, מיו"כ לנזיר ותרומה, הלא לדבריו מיירי שאין מערב ביו"כ אלא בשבת שלפניו שאז מותר הוא לגמרי באכילה, משא"כ נזיר ותרומה אסורים לעולם. והביא שם מספר שנות חיים דשגה היה לו לבעל המטה אפרים בזה.

בספר משנה שכיר סי' קס"ח כתב "זאמינא ליה דבר נכון מה ששמעתי מהגאון ר' משה ניימאנן אבדק"ק שאמבאקערט בעמח"ס הלכה למשה, בן הגאון ר' דוד ניימאנן ראבדק"ק פ"ב, בקיץ העבר בהיותי אתו בלוהאשוויטץ, וראה בידי את ספרו והביט בו, וראה את המטה אפרים וחידושו, ואמר לי דכל עיקרן של דברים אין להם יסוד. דביזמא דף ס"ז ע"א אמרו על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים. תנא מעולם לא הוצרך אדם לכך אלא שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, עיי"ש. ועפ"ז שפיר שייך לומר גם ביום כיפור דדעתו על פתו וקובע דירתו שם כדי שיהיה פת בסלו".

בשו"ת בני ציון החדשות סי' נ"ג הקשה שם השואל איך מערבין עירובי תחומין ביום כיפור, שהרי לא הותר לאכול בבין השמשות מדאורייתא. ותרץ כיון שהטעם שצריך להיות מזונו לב' סעודות במקום עירובו הוא משום דאנן סהדי שכשיש לו פת אז רצונו לדור שם, לכן אם גם בביתו לא היה אוכל עתה סעודתו משום יו"כ פ, גם במקום עירובו אין שתהיה לו אפשרות לאכול, אלא רק שתהיה סעודתו מוכן שם.

גם הביאור הלכה בס' תרי"א סעיף ב' ד"ה כל מלאכה חלק על דברי המטה אפרים.

+ אי דווקא כשייש קטנים? +

והנה לכאורה אם טעם ההיתר לערב עירובין ביום הכיפורים הוא משום שראוי להאכילו לקטנים, אם כן צריך שיהיו קטנים מצויים במקום העירוב, שבלא"ה הרי אינו ראוי לשום אדם.

אך בספר עוללות אפרים (לבעל הבית אפרים) סימן ט', כתב על הא דאמור בגמ' שמערבין בבשר חי, וכן מערבין בחזיו, כיון שבבל אוכלין אותם. ומקשה הגמ' וכי בבל הוי רובא דעלמא. וכתב שם דכל זה לשיטת סומכוס הסובר שאין מערבין לנזיר ביין וכן אין מערבין בתרומה כיון שאין ראויים לכל אדם.

אבל אנו פוסקים כדעת חכמים שמערבין לנזיר, ומערבין בתרומה, וכן מערבין לגדול ביו"כ, והטעם הוא משום שכל אלו ראויים לקצת בני אדם. ומשמע שאף אם אין כלל כהן בעיר זו גם כן הוי עירוב, וכן גם אף באין קטן לתת לו ביו"כ, משום דהקילו שאין צריך שיהא ראוי לאדם זה המערב, אלא מועיל אף אם ראוי לשום אדם בעולם, אף שהוא רחוק מכאן. לפי זה שוב ליכא קושיית הגמ' וכי בבל הוי רובא דעלמא, דמועיל אף אם ראוי לשום אדם בעולם אף במקום רחוק.

וכן כתב גם בספר תחומי שבת, שכן משמע מסתימת כל הפוסקים שהתירו להלכה לערב בתרומה, וכן ביום הכיפורים, ולא כתבו שצריך להיות שם כהן או קטן.

+ להלכה +

היוצא לנו מדברי הפוסקים, שר' אהרן יכול לערב במקום זה ליום הכיפורים בלבד, ואף שאין כלל ילדים בבית האבות.

כל הנכתב הינו בדרך ליבון הלכה, למעשה ישאל כל אחד את רבו.

חזקה עשה לו ר' אהרן להיות בכל שנה ביום הכיפורים עם אביו המבוגר שנמצא בבית אבות באחת ממדינות אמריקה. כיון שהמוסד נמצא מחוץ לאזור היהודי, מקום שאין שם עירוב, לכן עשו עירוב קבוע בתוך הבית אבות, בכדי שיוכלו לטלטל כל הדברים בו ואנשי הצוות.

בשנה אחת כשלמדו דף היומי מסכת עירובין, ביקש ר' אהרן לבדוק את העירוב במקום, כששאל את המשגיח במקום, אמר לו הלה שהעירוב נמצא בבית הכנסת. אך ר' אהרן חיפש בכל מקום אפשרי ולא מצא, גם המשגיח התפלא שכנראה במשך הזמן נעלם פת העירוב. מה שאומר שאסור לטלטל במקום הזה.

מיהר המשגיח יחד עם ר' אהרן והניח עירוב חדש לפני התקדש היום. אך כאן התעוררה שאלה אצל ר' אהרן האם העירוב מועיל במקום זה. וזאת משום שלמד שהפת שמניחים לעירובי חצרות צריך להיות דבר היתר שמותר לאכול, אבל אם הוא פת שאינה כשירה, אסורה.

בגמ' למד שהעירוב כשר ביום כיפורים, אף שהפת אסור באכילה ביום זה, משום שהוא מותר לקטנים שאינם צמים. ולכאורה במקום כזה כמו בית אבות שאין קטנים מצויים בו כלל, לכאורה אין העירוב כשר. אם כן מה יעשה שיוכל לטלטל שם?

+ מקורות הסוגיא +

אכן לכאורה צודק ר' אהרן. כן איתא במשנה במסכת עירובין תחילת פרק ג' "מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה. סומכוס אומר בחולין".

ובדף ל'. "תניא ב"ש אומרים אין מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה, ב"ה אומרים מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה. אמרו להן ב"ה לב"ש אי אתם מודים שמערבין לגדול ביום הכפורים, אמרו להן אבל אמרו להן כשם שמערבין לגדול ביום הכפורים, כן מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה". ופירש"י שם שהטעם שמערבין ביום הכיפורים אף שפת העירוב אסור באכילה הוא משום שראוי לקטן שאינו בר עונשין.

+ דעת המטה אפרים +

אבל במטה אפרים סימן תרי"א סעיף ד' כתב "ונראה שאין לעשות עירוב חצרות בערב יום הכיפורים, רק בשבת הקודם לו". ובאלף למטה שם ביאר דבריו, שהרי ענין העירוב הוא שבמקום ששם נמצא הפת, שם היא דירתו של כל אחד ואחד שיש להם חלק בעירוב, משום שאדם נמשך אחר פתו. אבל ביום הכיפורים שאסור באכילה אין אדם נמשך כלל אחר פתו. ואם כן ביום זה אין דירתם במקום הפת.

ולכן כתב שיערב רק בשבת שלפני יו"כ, דאז אמרינן כיון שחל על בשבת שפיר חל העירוב גם על יום הכיפורים. וכפי שמצינו הדין במי שהניח עירוב לכל השנה, ולאחר שבת ראשונה נתמעט הפת ושוב אין בו שיעור הדרוש לעירוב, שהם י"ח גרוגרות, הדין הוא שאם נשתיר כל שהו בשבתות הבאות, מועיל העירוב. וכן הדין גם כאן שאם חל בשבת שלפני כן מועיל גם ליו"כ, שכיוון שכל העירוב קיים, אין דינו כפחות מכל שהו.

ובזה תירץ באלף למטה את הנוסח שאומרים כשמניחים העירוב לכל השנה, שאומרים "בזה העירוב יהא מותר לנו לטלטל לכל שבתות השנה ולכל ימים טובים". דלכאורה למה אין מזכירים גם את יום הכיפורים שבו אסור לטלטל לגמרי, יותר מימים טובים (שהותרו לצורך). ודוחק לומר שיום כיפור נכלל בשבתות השנה. ובדבריו הנ"ל יתיישב, דבאמת אי אפשר לערב ליו"כ בפני עצמו, רק אם חל העירוב לשבת יכול להמשיך לחול גם היו"כ. ואם כן באמת הוא נכלל בשבתות.

+ דעת הפוסקים החולקים +

אבל באלף המגן שם חולק על דבריו, דהרי"ף והרא"ש והרז"ה כתבו דהגמ'

* ניתן לתרום להקמת העירוב במשמור הירדן בטלפון 02-5-666-999-999 שלוחה 4, או דרך נדרים פלוס

בקופות בית העירוב כמותרת 'תשפ"ז שנה טובה'.

* ניתן להזמין שיעורים מרתקים בענייני עירובין בליווי מצגות, לימי חול המועד ובין הזמנים, בטלפון 02-5-666-999-999 שלוחה 3-3.

* מענה הלכתי ומידע בענייני עירוב בבית הוראה 'בית העירוב': 02-5-666-999-999 – שמור בזכרון.

* לקבלת גליון זה ישירות למייל שלח בקשה: E025666999@GMAIL.COM

לשירות
הציבור!